

НОВИ САД - На данашњи дан 1920. У Београду је потписан уговор о стварању "Мале Антанте", војно-одбрамбеног савеза Чехословачке и Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Циљ "Мале Антанте", која се ослањала на Француску, тада водећу континенталну силу у Европи, било је спречавање рестаурације Хабзбурга у било ком облику. Све три земље (Румунија се савезу придружила нешто касније-1921.) биле су животно заинтересоване за одржање нових граница успостављених после Првог светског рата. Бојазан није постојала толико од обнове Аустро-Угарске колико од мађарског ревизионизма и доласка Хабзбурга на престо Мађарске. Последњи аустријски цар Карло Хабзбуршки бар у два наврата покушао је да се врати на престо у Будимпешти, последњи пут 1921. након чега је конфиниран на португалско острво Мадера, у Атлантику.

Данас је четвртак, 14. август, 2025. године.

1040 - Шкотског краља Данкана убио је Магбет, који је потом владао 17 година. Магбетова владавина, посебно начин на који је запосео шкотски престо, инспирисала је енглеског писца Вилијама Шекспира за једну од његових најпознатијих драма.

1385 - Победом у бици код Алжубароте, португалске снаге осујетиле су инвазију краља Кастиље Хуана I, чиме је осигурана независност Португала.

1777 - Рођен је дански физичар Ханс Кристијан Ерстед, оснивач науке о електромагнетизму. Открио је магнетски учинак електричне струје. Његово главно дело "Experimenta circa effectum conflictus electrici in acum magneticam" знатно је утицало на француског физичара и математичара Андреа Ампера. Њему у част јединица за јачину магнетског поља у ЦГС систему названа је "ersted".

1784 - На острву Кодијак, Аљаска, основана је прва руска насељеничка колонија. САД су од Русије 1867. године купиле Аљаску за тадашњих 7,2 милиона долара.

1867 - Рођен је енглески писац Џон Голсворти, снажан критичар друштвених прилика у тадашњој Британији. Добио је Нобелову награду за књижевност 1932. У главном делу, трилогији о Форсајтима ("Сага о Форсајтима", "Модерна комедија", "Конац дела"), бавио се критиком социјалних односа у Енглеској. Писао је драме, укључујући "Сребрну кутију", "Борбу" и "Правду", у којима су људи жртве "слепих сила" - закона, јавног мњења, новца.

1867 - Кнез Србије Михаило Обреновић закључио је са Грчком Уговор о савезу, у оквиру настојања да се балкански хришћани заједничком акцијом ослободе турске власти.

1893 - Француска је постала прва држава у којој је уведена обавеза стављања регистрационих таблица на моторна возила.

1900 - Заузимањем Пекинга, у Кини је угушен "Боксерски устанак" сељака, градске сиротиње и кинеских националиста уперен против кинеских власти као и против превеликог утицаја странаца. Устанак је у крви угушио међународни експедициони корпус састављен од трупа Бритање, САД, Русије, Немачке, Јапана, Француске, Италије и Аустро-Угарске.

1910 - Рођен је француски фотограф Вили Ронис, познат по својим црно белим фотографијама свакодневног живота парижана. Ронис један од великана фотографије XX века, започео је каријеру 30-их. Сматран је "социјалним" фотографом, због тематике која му је била најдража. Француска јавност прозвала га је "песником који је славио једноставну радост живљења".

1934 - У немачки концентрациони логор Дахау, у близини Минхена стигле су прве композиције затвореника, противника режима Адолфа Хитлера, који је отпочео хајку на све грађане, укључујући и Немце, који су се противили нацистичком поретку или се нису уклапали у нацистичке расне концепције, што је био чешћи случај. Дахау је био предвиђен за политичке противнике. Касније, током Другог светског рата, у том логору убијено је 70.000 заточеника из окупиране Европе.

1936 - После избијања франкистичке побуне против шпанске републиканске владе, основана је једна од првих добровољачких интернационалних бригада која је добила назив "Париска комуна". У интернационалним бригадама у Шпанском грађанском рату борило се око 35.000 добровољаца из 53 земље, укључујући 1.700 грађана Југославије.

1941 - Британски премијер Винстон Черчил и председник САД Френклин Рузвелт потписали су у "Атлантску повељу", која је касније постала темељ на ком су устројене УН. "Атлантска повеља" је наглашавала декларативно право народа да изабере облик владавине у својој земљи, као и став да територијалне промене нису законите без слободно израженог пристанка заинтересованог народа. Хијерархија вредности "Атлантске повеље" послужила је као основ и приликом формирања НАТО пакта. Сапотписник "Атлантске повеље" септембра 1941. у Лондону била је и Краљевина Југославија.

1945 - Јапан је прихватио савезничке услове безусловне капитулације, чиме је Други светски рат окончан и на Далеком истоку.

1949 - Конрад Аденауер је постао први канцелар, односно председник владе, Савезне републике Немачке.

1956 - Умро је немачки писац Бертолд Фридрих Брехт, један од највећих драмских аутора и теоретичара позоришта 20. века. Светску славу стекао је "Просјачком опером", за коју је музику написао немачки композитор Курт Вајл који је, као и Брехт, 1933. напустио Немачку по доласку нациста на власт. Вратио се 1948. и настанио у Источном Берлину, где је 1949. основао "Берлински ансамбл", једно од најчувенијих позоришта у свету. Дела: драме "Успон и пад града Махагонија", "Изузетак и правило", "Света Јованка из кланица", "Пушке Терезе Карар", "Мајка Храброст и њена деца", "Живот Галилејев", "Добра душа из Сечуана", "Газда Пунтила и његов слуга Мати", "Кавкаски круг кредом", "Опера за три гроша", "Добоши у ноћи", "Баал", "Рањени Сократ", "У џунгли градова", "Човек је човек", роман "Просјачки роман", збирке песама "Домаћа постила", "Свендборшке песме", "Буковске елегije".

1958 - Умро је француски нуклеарни физичар и хемичар Жан Фредерик Жолио, познат као Жан Фредерик Жолио Кири, који је са супругом Иреном, кћерком нобеловаца Пјера

и Марије Кири, 1935. поделио Нобелову награду за хемију. Први су створили вештачке радиоактивне супстанце: нуклиде фосфора, азота, силицијума. Експериментално су доказали да се светлост може преобратити у честице (стварање из гама-кванта позитрона и електрона). Од 1946. је руководио Комесаријатом за атомску енергију и под његовим руководством је 1948. конструисан први француски атомски реактор.

1970 - Југославија и Ватикан обновили су пуне дипломатске односе после 18-годишњег прекида.

1972 - Совјетски авион типа "Иљушин 62" експлодирао је одмах по полетању из Источног Берлина, што није преживео нико од 156 људи у летелици.

1984 - Умро је јерменски велемајстор Тигран Вартанович Петросјан, шаховски првак света од 1963. до 1969.

1984 - Умро је енглески писац Џон Бојнтон Пристли, аутор дела пуних ведрине и хумора, али и друштвене критике. Дела: романи "Добри другови", "Енглеско путовање", "Поноћ у пустињи", "Анђеоско сокаче", драме "Опасна окука", "Дођоше до града", "Инспектор је дошао", "Чаша пива", есеји "Енглески комични ликови", "Енглески роман", "Енглески хумор", "Дикенс и његов свет", "Књижевност и западњак".

1988 - Умро је италијански конструктор спортских аутомобила Енцо Ферари, један од пионира спортског аутомобилизма.

1992 - Умро је амерички судија Џон Сирика, централна личност афере "Вотергејт", који је наредио председнику САД Ричарду Никсону да преда компромитујуће магнетофонске траке, које су га коштале положаја шефа државе.

1996 - Јужноафричка Национална партија, творац политике апартхејда, специфичног система расне сегрегације у Јужној Африци, прешла је у опозиционе клупе, први пут после 48 година.

1999 - У Метохији је систематски опљачкано и потом спаљено више од 200 српских села, изјавио је владика хвостански Атанасије (Ракита). Према његовим речима, на Косову и Метохији уништена је најмање 41 црква и манастир, укључујући многе светиње из 13. и 14. века попут Богородичине цркве из 1315. и манастира Свете Тројице у Мушутушту, манастира Светог Марка у Кориши, цркве светих апостола Петра и Павла у Сувој Реци, цркве Свете Тројице у Доњем Петричу.

2000 - Свети синод Руске православне цркве прогласио је светитељима последњег руског цара Николаја II, царицу Александру и њихову децу Алексеја, Анастасију, Марију, Олгу и Татјану, које су бољшевици побили у јулу 1918. у Јекатеринбургу на Уралу (у совјетско време Свердловск). Руска загранична црква поштовала их је као светитеље и раније.

2002 - Умрла је Радојка Живковић, српски музичар и композитор, виртуоз на хармоници. Написала је бројне песме и компоновала низ кола, између осталих и "Радојкино коло".

2004 - Умро је пољски писац Чешлав Милош, добитник Нобелове награде 1980. Дебитовао је 1933. збирком песама "Поема о охлађеном времену". Следила су збирке "Три зиме" и "Зашита". Педесетих година постао је шире познат као есејиста и прозни писац, а 1953. године објавио је студију о тоталитаризму "Заробљени дух" и роман "Освајање власти".

2005 - "Боинг 737" кипарске компаније "Хелиос" срушио се у области Каламус, 30 километара северно од Атине. Погинуо је 121 путник и сви чланови посаде.

2006 - Најмање 62 особе су погинуле, а 140 је рањено у бомбашким и ракетним нападима у већински шиитском делу Багдада.

2006 - Најмање 436 особа је погинуло, а 140 се воде као нестале у налету тајфуна Саоми у Кини. Уништено је више од 50.000 кућа, потонуло чак око 1.000 пловила, а око 1.500 људи је повређено. Био је то најјачи тајфун који је погодио Кину у претходних 50 година.

2006 - Побуњенички покрет Шри Ланке "Тамилски тигрови" оптужио је владу за убиство најмање 65 људи, међу којима се налази и 50 ученица једног сиротишта које је погођено током жестоких борби између "Тигрова" и владиних снага. У грађанском рату у Шри Ланци је током две деценије у сукобима погинуло око 65.000 особа.

2006 - Умро је амерички глумац Бруно Кирби, познат по улогама у филмовима "Градски каубоји", "Кад је Хери срео Сели" и "Кум II ". Каријеру је започео 1971. године и на почетку каријере углавном је тумачио улоге шепртља и смешних типова, али је касније добијао све озбиљније карактерне улоге. Упамћен је по помало промуклом гласу и улогама у "Добро јутро Вијетнам" и тв серији " M.A.S.H .".

2007 - Више од 30 цивила је погинуло а преко 60 је повређено у сукобима у Могадишу, престоници Сомалије. Сукоби су почели пошто су побуњеници напали базе војске Сомалије.

2007 - Најмање 400 особа је погинуло, а око 200 је рањено у четири готово истовремена напада бомбаша самоубица на припаднике заједнице Јазиди, близу Катаније, 120 километара западно од Мосула, на северозападу Ирака. Четворица бомбаша самоубица, који су возили цистерне с горивом, активирали су готово истовремено експлозивне направе у насељу недалеко од Катаније. Јазиди, специфична верска група, по етничкој припадности углавном су Курди. Напад су извели сунитски исламисти Ал Каиде.

2018 - Приликом урушавања моста Моранди, званично вијадукт Полчевера, у Ћенови, Италија, 43 особе су погинуле а 16 је повређено. Мост који је пројектовао италијански архитекта Рикардо Моранди, пуштен у саобраћај септембра 1967, коришћен као део аутопута А10, реконструисан је 2016. године, али се урушио након што га је погодио гром. Према тумачењима стручњака мост је имао конструкциону грешку. Још један мост архитекте Морандија, својевремено познатог по иновативној употреби армираног бетона, такође се делимично срушио - Маракаибо у Венецуели, 1964. године, две године након завршетка.

(Танјуг)